

Laan van Zeestraten te Lier

rapport 3283

Laan van Zeestraten te De Lier (gemeente Westland)

Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend en karterend booronderzoek

J.A.G. van Rooij

Colofon

ADC Rapport 3283

Laan van Zeestraten te De Lier (gemeente Westland)

Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend en karterend booronderzoek

Auteur: J.A.G. van Rooij

In samenwerking met: ArcheoWest B.V.

In opdracht van: Bode Project- en Ingenieursbureau

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, 18 december 2012

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Status onderzoek: definitief

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:

R.M. van der Zee

ISSN 1875-1067

ADC ArcheoProjecten
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Tel 033-299 81 81
Fax 033-299 81 80
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding en administratieve gegevens	7
2 Bureauonderzoek	8
2.1 Doelstelling en vraagstelling	8
2.2 Methodiek	8
2.3 Resultaten	8
2.4 Gespecificeerde verwachting en conclusie van het bureauonderzoek	12
3 Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)	13
3.1 Plan van Aanpak	13
3.2 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)	15
3.3 Conclusies	16
4 Aanbeveling	16
Literatuur	17
Geraadpleegd kaartmateriaal	17
Geraadpleegde websites	17
Lijst van afbeeldingen en tabellen	17
Bijlage 1 Boorgegevens	24
Bijlage 2 Archeologische Monumenten	27

Samenvatting

In opdracht van Bode Project- en Ingenieursbureau en in samenwerking met ArcheoWest BV heeft ADC ArcheoProjecten in december 2012 ten behoeve van de bouw van een kassencomplex een bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek uitgevoerd op de locatie Laan van Zeestraten te De Lier (gemeente Westland).

Volgens de gespecificeerde verwachting uit het bureauonderzoek werden in het hele plangebied archeologische resten verwacht uit perioden vanaf de Bronstijd tot en met de Middeleeuwen op of in de top van het aanwezige veen. In de hierop liggende dekafzettingen kunnen archeologische resten aanwezig zijn vanaf de Romeinse tijd tot de Nieuwe tijd. Op grond van de archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Westland bestaat hoge kans op het aantreffen van archeologische vindplaatsen uit de IJzertijd, Romeinse tijd, Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. De vondstenlaag zal zich naar verwachting manifesteren als een archeologische laag. Deze zal bestaan uit een vermenging van ondermeer kleine fragmenten aardewerk, houtskool en bot met het oorspronkelijke substraat. De meeste typen archeologische resten (bot, houtskool, aardewerk, metaal) zullen door de natte en zuurstofloze condities goed zijn geconserveerd. Ze kunnen bovendien afgedekt zijn door recentere kleiafzettingen en daarmee buiten het bereik van (sub)recente bodemverstorende activiteiten gebleven. Toch moet op grond van de verschillende functies die het plangebied in het verleden heeft gekend en de daarmee samenhangende bodemingrepen rekening worden gehouden met de aanwezigheid van een plaatselijk sterk verstoorde bodemgrond.

Aan en direct onder het maaiveld worden archeologische resten verwacht vanaf de Late Middeleeuwen. Dit hangt met name samen met de vondsten die zijn gedaan tijdens archeologische onderzoeken in de directe omgeving zoals de resten van de hofstede Diepenburg. De kans op het voorkomen van waardevolle resten lijkt echter, gezien de ligging van het plangebied op een perceel dat vanaf 1712 (Kruikius) als bouwland gebruikt is, klein. De vondstenlaag van deze resten zal zich niet dieper bevinden dan ca. 30 cm beneden het maaiveld.

Op basis van het uitgevoerde veldonderzoek bestaat de ondiepe ondergrond hoofdzakelijk uit zandige en kleiige mariene dekafzettingen (Laagpakket van Walcheren binnen het Naaldwijk Formatie). In de regio dateren deze afzettingen uit de periode Romeinse tijd tot en met Middeleeuwen. De consistentie van de klei is echter slap en er zijn geen humeuze lagen aanwezig die geïnterpreteerd kunnen worden als een archeologische laag. Onder de mariene afzettingen is veen afgewisseld met matig tot sterk siltige klei aangetroffen. Dit betreft de Formatie van Nieuwkoop, Hollandveen Laagpakket met een afwisseling van de Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Wormer of Walcheren. De mogelijke ouderdom van dit pakket is echter niet bekend. De top van de aangetroffen veenlagen zijn niet veraard aangetroffen, hetgeen aangeeft dat de top van het veen nat en archeologisch ongunstig voor eventuele bewoning is. Ook geeft de afwisseling met kleilagen aan dat in het plangebied regelmatig marien invloed was, waardoor verdinking van het veenoppervlakte optreedt.

De bovenliggende zandlaag vormt de oorspronkelijke bodem. Door bodembewerking in het kader van de (glas) tuinbouw is deze humeus ontwikkeld. Het aangetroffen materiaal is recent en heeft geen archeologische waarde.

Tijdens de karterende fase van het onderzoek zijn geen aanwijzingen aangetroffen die kunnen wijzen op een archeologische vindplaats in het plangebied.

ADC ArcheoProjecten adviseert om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Wij wijzen u erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Afkorting	Tijd in jaren
Nieuwe tijd	NT	1500 - heden
Middeleeuwen:	XME	450 – 1500 na Chr.
Late Middeleeuwen	LME	1050 - 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	VME	450 - 1050 na Chr.
Romeinse tijd:	ROM	12 voor Chr. – 450 na Chr.
Laat-Romeinse tijd	ROML	270 - 450 na Chr.
Midden-Romeinse tijd	ROMM	70 - 270 na Chr.
Vroeg-Romeinse tijd	ROMV	12 voor Chr. - 70 na Chr.
IJzertijd:	IJZ	800 – 12 voor Chr.
Late IJzertijd	IJZL	250 - 12 voor Chr.
Midden-IJzertijd	IJZM	500 - 250 voor Chr.
Vroege IJzertijd	IJZV	800 - 500 voor Chr.
Bronstijd:	BRONS	2000 - 800 voor Chr.
Late Bronstijd	BRONSL	1100 - 800 voor Chr.
Midden-Bronstijd	BRONSM	1800 - 1100 voor Chr.
Vroege Bronstijd	BRONSV	2000 - 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):	NEO	5300 – 2000 voor Chr.
Laat-Neolithicum	NEOL	2850 - 2000 voor Chr.
Midden-Neolithicum	NEOM	4200 - 2850 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum	NEOV	5300 - 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden-Steentijd):	MESO	8800 – 4900 voor Chr.
Laat-Mesolithicum	MESOL	6450 - 4900 voor Chr.
Midden-Mesolithicum	MESOM	7100 - 6450 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum	MESOV	8800 - 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):	PALEO	tot 8800 voor Chr.
Laat-Paleolithicum	PALEOL	35.000 - 8800 voor Chr.
Midden-Paleolithicum	PALEOM	300.000 – 35.000 voor Chr.
Vroeg-Paleolithicum	PALEOV	tot 300.000 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

1 Inleiding en administratieve gegevens

In het voorliggende rapport wordt een onderzoek beschreven waarvoor de volgende administratieve gegevens gelden:

In samenwerking met:	ArcheoWest B.V.
In opdracht van	Bode Project- en Ingenieursbureau
Soort onderzoek:	Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek
Aanleiding:	Bouw kassencomplex
Locatie:	Laan van Zeestraten
Plaats:	De Lier
Gemeente:	Westland
Provincie:	Zuid-Holland
Kadastrale gegevens:	onbekend
Kaartblad:	37B
Oppervlakte plangebied	Ca. 11.600 m ²
Coördinaten:	78.079 / 443.595; 78.229 / 443.698; 78.137 / 443.709; 78.034 / 443.660.
Bevoegde overheid:	Gemeente Westland
Deskundige namens de bevoegde overheid:	Mevr. P. Kloosterman
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):	54879
ADC-projectcode:	4141105
Auteur:	J.A.G. van Rooij
Projectmedewerker(s):	N. de Jonge
Autorisatie:	R.M. van der Zee
Periode van uitvoering:	Dec ember 2012
Beheer en plaats documentatie:	ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort
Beheer en plaats digitale documentatie (e-depot):	http://persistent-identifier.nl/?identifier=urn:nbn:nl:ui:13-eymj-zk

---

Het plangebied ligt in een gebied waar een gemeentelijk archeologisch beleid is vastgesteld. Op grond van dit beleid valt het plangebied in verwachtingszone II. Archeologisch onderzoek is in deze zone noodzakelijk bij gebieden groter dan 250 m² en een bodemverstoring van 50 cm -mv.¹ Om in deze zone een omgevingsvergunning te kunnen verkrijgen, dient de initiatiefnemer een rapport te overleggen waarin naar oordeel van de bevoegde overheid de archeologische waarde van het plangebied voldoende is vastgesteld. In het kader van dit proces heeft het in dit rapport beschreven onderzoek plaatsgevonden.

In Nederland dient het vaststellen van de archeologische waarde van een plangebied te gebeuren op grond van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.2).² Gemeenten kunnen hierop aanvullende uitvoeringskaders vaststellen. De gemeente Westland heeft voor zover bekend echter geen aanvullende uitvoeringskaders vastgesteld voor het uitvoeren van archeologisch vooronderzoek, noch zijn deze voor dit project afzonderlijk opgesteld.³ Dit onderzoek is dus gebaseerd op de algemene criteria die in de KNA staan geformuleerd.

¹ Kerkhof 2012.

² SIKB 2010.

³ Telefonisch besproken met mevr. Kloosterman.

2 Bureauonderzoek

2.1 Doelstelling en vraagstelling

Het bureauonderzoek vormt de eerste stap in het vaststellen van de archeologische waarde van het gebied. Het doel van bureauonderzoek is het aan de hand van schriftelijke bronnen verwerven van informatie over bekende en/of verwachte archeologische waarden in het plangebied, om daarmee te komen tot een gespecificeerde, archeologische verwachting.

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?
- Is het plangebied voldoende onderzocht?
  - Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig om te komen tot een selectiebesluit?
  - Zo ja, welk selectiebesluit kan worden genomen (vrijgeven, opgraven, begeleiden)?

2.2 Methodiek

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2 Landbodems, protocol 4002 Bureauonderzoek.

Het bureauonderzoek bestaat uit de volgende elf processtappen:

1. Afbakenen plan- en onderzoeksgebied en vaststellen consequenties van mogelijk toekomstig gebruik;
2. Aanmelden onderzoek bij Archis;
3. Vermelden (en toepassen) overheidsbeleid;
4. Beschrijven huidig gebruik;
5. Beschrijven historische situatie en mogelijke verstoringen;
6. Beschrijven mogelijke aanwezigheid bouwhistorische waarden in de ondergrond;
7. Beschrijven bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden;
8. Opstellen gespecificeerde verwachting;
9. Opstellen standaardrapport bureauonderzoek;
10. Afmelden onderzoek bij Archis: overdracht onderzoeksgegevens;
11. Aanleveren digitale gegevens bij e-Depot.

De processtappen 1 tot en met 7 leveren gegevens op basis waarvan processtap 8, de gespecificeerde verwachting wordt opgesteld. De gespecificeerde verwachting kan worden beschouwd als een belangrijke conclusie van het bureauonderzoek, omdat hierin wordt aangegeven of, en zo ja, welke archeologische waarden worden verwacht, indien relevant weergegeven op een kaart.

De resultaten van processtappen 1 tot en met 8 worden behandeld in de paragrafen 3.1 tot en met 3.5. Processtap 9 resulteert in het voorliggende rapport. De processtappen 10 en 11 hebben betrekking op het voor derden openbaar maken van de resultaten van het bureauonderzoek bij onder meer Archis en het e-Depot.

2.3 Resultaten

2.3.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op afbeeldingen 1 en 2.

Van het plangebied zelf zijn onvoldoende archeologische en aardkundige gegevens beschikbaar om een uitspraak te kunnen doen over de archeologische verwachting. Daarom zijn tevens gegevens betrokken uit de directe omgeving, waarmee het onderzoeksgebied kan worden gedefinieerd als het gebied binnen een straal van circa 600 m rondom het plangebied.

In het plangebied zijn de volgende ingrepen gepland:

Aard ingreep:	Bouw kantoorruimte, technische ruimtes en silo's ten behoeve van kassenbouw. Het kassencomplex zelf is niet onderzoeksplichtig.
Wijze fundering:	Op palen
Onderkeldering:	nee
Diepte bodemverstoring:	Ca. 50 cm -mv
Oppervlakte bodemverstoring:	Gehele plangebied
Verwachte wijziging grondwaterstand:	Niet van toepassing
Toekomstige ligging boven- en ondergrondse infrastructuur:	Niet van toepassing
Toekomstige ligging verharding:	Niet van toepassing

De consequentie van de voorgenomen ingreep kan zijn dat eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond mogelijk worden aangetast.

2.3.2 Beschrijving van de aardwetenschappelijke waarden

De volgende aardwetenschappelijke informatie is bekend van het plangebied:

Bron	Informatie
Geologische kaart van Nederland 1:50.000 ⁴	Formatie van Nieuwkoop, Hollandveen Laagpakket vertand met Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Walcheren en Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Wormer (oude nomenclatuur: Hollandveen vertand in de Afzettingen van Duinkerke III en de Afzettingen van Calais).
Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000 ⁵	Vlakte van getij-afzettingen (2M35).
Bodemkaart van Nederland 1:50.000 ⁶	Warmoezerijgronden met een bovengrond van geijpte klei of zavel (AWg).
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) ⁷	Ca. 1m -NAP

Gedurende de afgelopen 11.000 jaar is een sterke opwarming van het klimaat opgetreden. Deze opwarming leidde tot het afsmelten van het poolijs en een hiermee samenhangende stijging van de zeespiegel. De invloed van de zee nam toe. Het gevolg hiervan was dat het plangebied in een groot waddegebied met geulen, slikken en platen kwam te liggen. Dit waddegebied strekte zich uit over de huidige kustprovincies. Langs de kustlijn vormden zich strandwallen. De strandwallen werden van elkaar gescheiden door zeegaten die doorgang boden aan een uitgebreid geulensysteem dat zich vertakte in het erachter gelegen wadden- en kweldergebied. De zandige en kleiige afzettingen die in dit milieu zijn afgezet behoren tot de het Laagpakket van Wormer (Formatie van Naaldwijk).

Door de grote toevoer van sediment en een afnemende zeespiegelstijging sloot circa 5000 jaar geleden de strandwallengordel zich. Achter de gesloten strandwallen trad door een stijgende grondwaterspiegel veengroei op. Het moment waarop in het plangebied veengroei is begonnen is niet bekend. Door de ligging nabij de Maasmond was de invloed van de zee groot. De veenvorming begon in de omgeving van het plangebied daardoor later dan bijvoorbeeld in Voorne Putten dat in de luwte van de strandwallen lag. Paleogeografische kaarten en bekende dateringen uit de regio wijzen er op dat de vorming van het veen in de regio rond het plangebied zijn hoogtepunt heeft gekend in de Vroege IJzertijd.⁸ Een precieze begin- en einddatum van de veenvorming kan echter

⁴ Staalduinen 1979a.

⁵ Alterra 2003.

⁶ Vos 1983.

⁷ <http://www.ahn.nl/viewer>

⁸ Staalduinen 1979b.

niet worden aangegeven. Het veen dat op het Laagpakket van Wormer is afgezet behoort tot het Hollandveen Laagpakket (Formatie van Nieuwkoop).

Rond 500 v. Chr. nam de invloed van de zee opnieuw toe. Er ontstond een zich in het achterland vertakkend krekensysteem. De kleinere geulen werden voor een belangrijk deel gevoed door de Gantel, een hoofdgeul die nabij Naaldwijk het land was binnengedrongen. Bij hoog water traden de krekken buiten hun oevers. Hierdoor werd het veenlandschap bedekt met klei. Deze kleilaag wordt gekarakteriseerd door het voorkomen van dunne zandlaagjes.

Binnen het plangebied bevindt zich op een nog onbekende diepte het Hollandveen Laagpakket binnen de Nieuwkoop Formatie, dat wordt bedekt door het Laagpakket van Walcheren binnen de Naaldwijk Formatie. Het Laagpakket van Walcheren is hier ontwikkeld als (mariene) dekafzettingen (voornamelijk klei) in verschillende fasen vanaf de Midden- en Late Bronstijd. De basis van het Laagpakket van Walcheren wordt gevormd door mariene dekafzettingen uit de Bronstijd/Vroege IJzertijd.

De afzettingen uit de Bronstijd/Vroege IJzertijd zijn van de overige gescheiden door een tweede veenlaag (Hollandveen Laagpakket), waarboven zich dekafzettingen bevinden uit de Middeleeuwen en mogelijk tevens uit de Romeinse Tijd.

Op de Bodemkaart ligt het plangebied in een *warmoezerijgrond* met grondwatertrap IV.⁹ Deze zijn kenmerkend voor glastuinbouwgebieden en worden gekenmerkt door een door menselijk handelen ontstane heterogene opbouw. Ze variëren sterk in humusgehalte, kalkgehalte en lutumgehalte. Vaak hebben ze een 30 tot 60 cm dikke bovengrond die uit humeuze tot humusrijke klei bestaat, die meestal kalkarm tot kalkloos is. Het grondwater wordt vanaf ongeveer 40 cm tot 120 cm –mv verwacht.

2.3.3 Beschrijving van bekende archeologische waarden

In het onderzoeksgebied zijn de volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld (zie afbeelding 3):

AMK-terrein nr	Omschrijving	Datering ¹⁰	Opmerking
4123	Nederzittings-complex	ROM	Sporen zijn intact. De vroeger aanwezige kassen hebben het archeologische niveau niet verstoord.
4124	Havezathe/ ridderhofstad	LME	Terrein met resten van de hofstede Diepenburg uit de Late Middeleeuwen. De eerste bewoningsfase van Diepenburg stammen waarschijnlijk uit de 12e eeuw.

Onderzoeks-meldingsnummer	Soort onderzoek	Resultaat	Advies
1496, 1497 en 1502 ¹¹	Onbekend	Onbekend	Onbekend
4674 ¹²	Aanvullend archeologisch onderzoek naar een tweetal vindplaatsen	Onbekend	Bij bodemverstorende werkzaamheden ter plaatse van de vindplaatsen dienen vermeden te worden.
4861	proefsleuven	Verstoord bodemprofiel	Het plangebied is vrijgegeven
39855	booronderzoek	Geen aanwijzingen aangetroffen die kunnen wijzen op archeologisch resten in het plangebied	Het plangebied is vrijgegeven

⁹ gemiddeld hoogste grondwaterstand > 40 cm beneden maaiveld, gemiddeld laagste grondwaterstand 80-120 cm beneden maaiveld.

¹⁰ Voor een verklaring van de afkortingen, zie tabel 1.

¹¹ Publicatie niet aanwezig op DANS EASY (<https://easy.dans.knaw.nl/ui/home>)

¹² Publicatie niet aanwezig op DANS EASY (<https://easy.dans.knaw.nl/ui/home>)

Waarnemingsnr	Omschrijving	Datering ¹³	Opmerking
16447	Grondsporen en restanten van muren	LME-NT	Aangetroffen tijdens een archeologisch onderzoek. Hoort bij monumentnummer 4124
21907	Botmateriaal, aardewerk en metaal	LME	Behoort bij onderzoeksmelding 4861

In ARCHISII zijn voor het onderzoeksgebied geen vondstmeldingen en relevante gebouwde monumenten geregistreerd.

Op de provinciale en gemeentelijke beleidsadvieskaart staat de volgende archeologische verwachting voor het plangebied aangegeven:

Bron	Verwachting	Toelichting
CHS	Redelijke tot grote trefkans op archeologische sporen	Gebaseerd op de landschappelijke ligging van het plangebied
Gemeentelijke beleidskaart (afb. 4)	Verwachtingszone II	Verwachtingszone II bestaat uit de locaties van de geulafzettingen van de Hoekpolder Laag in het zuidelijk deel van de gemeente Westland. Op basis van het bovenstaande kunnen we concluderen dat er in de gehele Verwachtingszone II een hoge kans bestaat op het aantreffen van archeologische vindplaatsen uit de IJzertijd, Romeinse tijd, Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd.
Westlands Museum ¹⁴	Nvt	Het plangebied is ca. 500 meter verwijderd van een middeleeuwse boerderij die is opgegraven. Op het hele stuk hebben tuinen gelegen, die een jaar of vijf geleden zijn afgebroken. Verwacht wordt dat het hele plangebied is geëgaliseerd. Helemaal aan het eind, tegen het Kraaiennest aan, is een plas gegraven, waarin een oude stroomgeul te zien was. In 1989 is een 12de-eeuwse boerderij opgegraven aan de Oostbuurtseweg, hemelsbreed 100-200 m van het plangebied. De Oostbuurtseweg was een middeleeuwse dijk.

In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn twee archeologische monumenten bekend: een nederzittingscomplex uit de Romeinse tijd en de resten van de hofstede Diepenburg. Ook zijn in de omgeving meerdere opgravingen uitgevoerd waarbij resten uit de periode Middeleeuwen zijn blootgelegd.

2.3.4 Beschrijving van de historische situatie, mogelijke verstoringen en bouwhistorische waarden

De historische situatie is op verschillende kaarten als volgt:

Bron	Jaartal	Historische situatie
Hoogheemraadschap van Delflant ¹⁵	1712	Het plangebied bevindt zich ten zuiden van de <i>Zuytbuurtsewegh</i> en is in gebruik als bouw-/weiland.
Kadastrale minuut ¹⁶	1811-1832	Het plangebied bevindt zich ten zuidoosten van De Lier en is in gebruik als bouw-/weiland
Bonnekaart ¹⁷	1880-1912	Bebouwing ten oosten en westen van het plangebied. Het wordt in het centrale deel door een noordzuid georiënteerde weg doorsneden en is in gebruik als bouwland.
Topografische kaart ¹⁸	1939	Kas in het centrale deel. Overige deel is nog onbebouwd

¹³ Voor een verklaring van de afkortingen, zie tabel 1.

¹⁴ Informatie verkregen van dhr. K. van Dijk (bewoner De Lier) en dhr. T. Immerzeel (Westlands Museum)

¹⁵ Kuikius 1712

¹⁶ Kadaster 1811-1832.

¹⁷ Bureau Militaire Verkenningen 1880-1912

Bron	Jaartal	Historische situatie
Topografische kaart ¹⁹	1958-1963	Het gehele westelijke deel van het plangebied is in gebruik als kas. Ten westen van de Laan van Zeestraten is nog in gebruik als bouwland
Topografische kaart ²⁰	1981-1995	Bijna het gehele plangebied is in gebruik als kas; alleen het uiterste westen blijft onbebouwd. Ook is in het centrale deel, aan de Laan van Zeestraten een woonhuis met bijgebouwen aanwezig
Google maps	2009	De kassen zijn inmiddels gesloopt en het gebied is braakliggend. Het woonhuis is nog aanwezig. De Laan van Zeestraten is alleen nog maar in het noordelijke deel aanwezig.
Bezoek locatie	2012	Het woonhuis is gesloopt en het gehele gebied is braakliggend

Volgens de eerste gedetailleerde kaart van het plangebied (Hoogheemraadschap van Delflant uit 1712) bevindt zich ten noorden de *Zuytbuertsewegh*, is het gebied onbebouwd en in gebruik als bouw- en/of weiland. Deze situatie veranderd nauwelijks. Aan het eind van de 19^e eeuw zijn weliswaar meer bebouwing aanwezig ten noorden en zuiden van het gebied, maar is het gebied zelf nog in gebruik als bouwland (afb. 5). In de tweede kwart van de 20^e eeuw zijn in het westelijke deel kassen aanwezig en ca. 50 jaar later is bijna het gehele gebied bebouwd met kassen. Ook is langs de Laan van Zeestraten een woning en enkele bijgebouwen aanwezig.

Vanaf in ieder geval 2009 zijn de kassen gesloopt en iets later ook het aanwezige woonhuis.

2.3.5 Beschrijving huidig gebruik

Het plangebied is momenteel braakliggend.

Op basis van de opgevraagde gegevens met betrekking tot de milieuhygiënische situatie in het plangebied kan worden geconcludeerd dat in het gebied geen milieuverontreinigen aanwezig zijn.

In het kader van het onderzoek zijn gegevens met betrekking tot de aanwezigheid van ondergrondse kabels en leidingen opgevraagd bij het KLIC. Uit de hierop ontvangen gegevens blijkt dat in het noordelijke deel een hogedruk leiding aanwezig is (rood gearceerde deel afb. 6). Ter plaatse zullen geen boringen verricht worden.

2.4 Gespecificeerde verwachting en conclusie van het bureauonderzoek

De eerste, voor het bureauonderzoek opgestelde onderzoeksvraag "*Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?*" kan als volgt worden beantwoord:

De archeologische verwachting voor het plangebied is sterk gebonden aan de geologische ontwikkeling van de regio. In het Neolithicum en mogelijk ook een deel van de Bronstijd lag de planlocatie in een getijdengebied met wadden en/of kwelders en was het onaantrekkelijk voor bewoning.

In het hele plangebied worden archeologische resten verwacht uit perioden vanaf de Bronstijd tot en met de Middeleeuwen op of in de top van het aanwezige veen. In de hierop liggende dekafzettingen kunnen archeologische resten aanwezig zijn vanaf de Romeinse tijd tot de Nieuwe tijd. Op grond van de archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Westland bestaat hoge kans op het aantreffen van archeologische vindplaatsen uit de IJzertijd, Romeinse tijd, Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. De vondstenlaag zal zich naar verwachting manifesteren als een

¹⁸ Kadaster 1933-1995.

¹⁹ Ibid.

²⁰ Ibid.

archeologische laag. Deze zal bestaan uit een vermenging van ondermeer kleine fragmenten aardewerk, houtskool en bot met het oorspronkelijke substraat. De meeste typen archeologische resten (bot, houtskool, aardewerk, metaal) zullen door de natte en zuurstofloze condities goed zijn geconserveerd. Ze kunnen bovendien afgedekt zijn door recentere kleiafzettingen en daarmee buiten het bereik van (sub)recente bodemverstoringen gebleven. Toch moet op grond van de verschillende functies die het plangebied in het verleden heeft gekend en de daarmee samenhangende bodemingrepen rekening worden gehouden met de aanwezigheid van een plaatselijk sterk verstoorde bodemgrond.

Aan en direct onder het maaiveld worden archeologische resten verwacht vanaf de Late Middeleeuwen. Dit hangt met name samen met de vondsten die zijn gedaan tijdens archeologische onderzoeken in de directe omgeving zoals de resten van de hofstede Diepenburg. De kans op het voorkomen van waardevolle resten lijkt echter, gezien de ligging van het plangebied op een perceel dat vanaf 1712 (Kruikius) als bouwland gebruikt is, klein. De vondstenlaag van deze resten zal zich niet dieper bevinden dan ca. 30 cm beneden het maaiveld. Organische resten en bot zullen door de boven het hoogste grondwaterpeil (120 cm -mv) heersende relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. Andere type indicatoren (aardewerk) zijn waarschijnlijk matig goed geconserveerd.

Gezien de voorgenomen bodemingrepen bestaat er een gerede kans dat het Laagpakket van Walcheren (Naaldwijk Formatie) tot op het onderliggende Hollandveen Laagpakket (Nieuwkoop Formatie) verstoord zal worden.

In het gebied hebben tot voor kort kassen gestaan. Deze hebben naar verwachting maar een beperkte bodemverstoring invloed gehad. Verwacht wordt dat de bodem maximaal tot 50 cm -mv verstoord is. Ter plaatse van het voormalige woonhuis zal de bodem dieper verstoord zijn. Hoe diep deze verstoring reikt, is onbekend.

De beantwoording van de overige onderzoeksvragen is als volgt:

- *Is het plangebied voldoende onderzocht?*
nee
- *Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig om te komen tot een selectiebesluit?*
Om de gespecificeerde verwachting te toetsen, wordt geadviseerd om een verkennend en karterend archeologisch booronderzoek uit te laten voeren

3 Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

3.1 Plan van Aanpak

3.1.1 Inleiding

Het doel van het inventariserende veldonderzoek is het aanvullen en toetsen van de op basis van het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde verwachting, zoals deze is geformuleerd in par. 2.4. Tevens is de strategie voor het veldonderzoek afgestemd op de door de bevoegde overheid opgestelde richtlijnen. Het inventariserend veldonderzoek vond plaats door middel van een verkennend en karterend booronderzoek. Op 4 december werd een Plan van Aanpak opgesteld, waarin de werkwijze van het onderzoek werd vastgelegd.

We toetsen de volgende delen van de gespecificeerde verwachting:

1. de landschappelijke en/of geologische context van eventuele archeologische vindplaatsen
2. de diepteligging ervan
3. de conservering

Dit leidt voor onderhavig onderzoek tot de volgende hypothesen:

1. In het plangebied bevinden zich wad- en/of kweldeafzettingen van de Formatie van Naaldwijk afgewisseld met veen (Formatie van Nieuwkoop, Hollandveen Laagpakket)
2. De top van het veen is veraard en met name de ondiepe ondergrond is niet aangetast door bodemverstoringen.

Omdat in het plangebied de specifieke archeologische verwachting breed is en omdat het volledig toetsen van deze verwachting met gangbare onderzoeksmethodes niet goed mogelijk is, moet daarin een keuze worden gemaakt. Het maken van deze keuzes kan worden gebaseerd op een onderzoeksagenda - deze is voor het gebied echter niet beschikbaar, noch heeft de gemeente hierover een beleid geformuleerd. Op grond van de in Nederland en tevens in dit gebied gangbare onderzoekspraktijk, stellen wij voor enkele onderdelen van de specifieke archeologische verwachting te toetsen aan de hand van de volgende hypothesen:

1. In de afzettingen bevinden zich resten uit de Bronstijd, IJzertijd of Romeinse nederzetting die worden gekenmerkt door een archeologische laag, en die groter zijn dan 1.000m².
2. Vanaf het maaiveld worden archeologische resten aangetroffen uit de Middeleeuwen tot Nieuwe tijd.

De volgende onderzoeksvragen zijn opgesteld:

- Is / zijn de hierboven genoemde hypothese(n) juist?
- Moet de specifieke archeologische verwachting worden aangepast? Zo ja, op welke wijze?
- Is het plangebied voldoende onderzocht?
- Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig om te komen tot een selectiebesluit?
- Zo ja, welk selectiebesluit kan worden genomen (vrijgeven, opgraven, begeleiden)?

3.1.2 Uitvoeringsplan veldwerkzaamheden

Voor het vaststellen van de juistheid van de in par. 3.1.2 genoemde hypothesen is een onderzoeksmethode gebruikt gebaseerd op de gemeentelijke randvoorwaarden:

Aantal boringen:	10 (één boring is afgevalen door de aanwezigheid van een hogedrukleiding in het plangebied)
Boorgrid:	Verspreid
Diepte boringen:	9 boringen tot 2 m -mv (één tot 4m)
Boormethode:	Edelman met diameter 7cm / guts met diameter 3cm (handmatig)
Bemonstering:	Versnijden en/of verbrokkelen

De bodemtextuur en archeologische indicatoren worden beschreven volgens SBB 5.1 van het NITG-TNO waarin ondermeer de standaard classificatie van bodemmonsters volgens NEN5104 wordt gehanteerd.²¹ De X- en Y-coördinaten worden bepaald aan de hand van de lokale topografie.

3.1.3 Monsternameplan

Relevante archeologische indicatoren en/of bodemlagen worden bemonsterd.

²¹ Bosch 2005; Normalisatie-Instituut 1989.

3.2 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

3.2.1 Lithologische beschrijving

De locatie van de boringen is weergegeven in afb. 6. De boorgegevens worden gepresenteerd in Bijlage 1.

Pakket	Diepte (cm –mv)	Omschrijving	Interpretatie
1	0-45	Matig tot sterk siltige, kalkloze en grijsbruine klei met plaatselijk roestvlekken	Bouwvoor (omgewerkte dekafzettingen)
2	45-90/130	Sterk siltige tot matig zandige klei met zandlagen, die lichtbruin van kleur en kalkrijk is. Plaatselijk bevinden zich in deze laag roestvlekken. De consistentie wordt gekenmerkt als slap.	Laagpakket van Walcheren; kreekafzetting
3	90-130/200-400	Afwisseling tussen matig tot sterk siltige, overwegend humeuze en grijze klei en kleiig tot mineraalarm veen. In de klei bevinden zich plantenresten. De consistentie van deze lagen is slap tot zeer slap. Alleen in boring 5 is een diepte van 400 cm –mv bereikt	Afwisseling tussen Formatie van Nieuwkoop, Hollandveen Laagpakket en Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Walcheren/Wormer

Boring 1 vertoont een afwijkend bodemprofiel. Hier is waarschijnlijk een gedempte waterbassin aangeboord.

Tijdens het booronderzoek zijn geen indicatoren aangetroffen die wijzen op archeologische resten in de bodem.

3.2.2 Interpretatie

Volgens de gespecificeerde verwachting uit het bureauonderzoek konden in het hele plangebied archeologische resten voorkomen uit perioden vanaf de Bronstijd tot en met de Middeleeuwen op of in de top van de dekafzettingen of in de top van het veen. De vondstenlaag zal zich naar verwachting manifesteren als een archeologische laag. Aan en direct onder het maaiveld worden archeologische resten verwacht vanaf de Late Middeleeuwen. Dit hangt met name samen met de vondsten die zijn gedaan tijdens archeologische onderzoeken in de directe omgeving zoals de hofstede Diepenburg.

Op basis van het uitgevoerde veldonderzoek bestaat de ondiepe ondergrond hoofdzakelijk uit zandige en kleiige mariene afzettingen, die op basis van de landschappelijke ligging van het plangebied geïnterpreteerd kunnen worden als het Laagpakket van Walcheren binnen het Naaldwijk Formatie. In de regio dateren deze afzettingen uit de periode Bronstijd tot en met Middeleeuwen. De consistentie van de klei is echter slap en er zijn geen humeuze lagen aanwezig die geïnterpreteerd kunnen worden als een archeologische laag. Onder de mariene afzettingen is veen afgewisseld met matig tot sterk siltige klei aangetroffen. Dit betreft de Formatie van Nieuwkoop, Hollandveen Laagpakket met een afwisseling van de Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Wormer of Walcheren. De mogelijke ouderdom van dit pakket is echter niet bekend. In de top de aangetroffen lagen geen veraarde laag aangetroffen, hetgeen aangeeft dat de top van het veen nat en archeologisch ongunstig voor eventuele bewoning is.

De bovenliggende zandlaag vormt de oorspronkelijke bodem. Door bodembewerking in het kader van de (glas) tuinbouw is deze humeus ontwikkeld. Hier is sprake van een warmoezerijgrond. Het aangetroffen materiaal is recent en heeft geen archeologische waarde.

Tijdens de karterende fase van het onderzoek zijn geen aanwijzingen aangetroffen die kunnen wijzen op een archeologische vindplaats in het plangebied.

3.3 Conclusies

De in de Inleiding gestelde onderzoeksvragen kunnen op basis van de bereikte resultaten als volgt worden beantwoord:

- *Is / zijn de genoemde hypothese(s), zoals vermeld in de specifieke archeologische verwachting, juist?*

In het plangebied zijn wad- en/of kwelderafzettingen van de Formatie van Naaldwijk afgewisseld met veen (Formatie van Nieuwkoop, Hollandveen Laagpakket) aangetroffen. In deze afzettingen zijn echter geen aanwijzingen aangetroffen die kunnen wijzen op archeologische resten in de bodem.

- *Moet de specifieke archeologische verwachting worden aangepast? Zo ja, op welke wijze?*

In de dekafzettingen, mariene kleien en zand behorend tot het Laagpakket van Walcheren binnen de Naaldwijk Formatie, zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen en worden na het booronderzoek ook niet meer verwacht. In de top van het veen is geen veraarde laag aangetroffen, hetgeen aangeeft dat het veen ongunstig was voor bewoning.

- *Is het plangebied voldoende onderzocht?*

Ja

- *Zo ja, welk selectiebesluit kan worden genomen (vrijgeven, behoud in situ, opgraven, begeleiden)?*

Op basis van het verkennend en karterend booronderzoek wordt de kans op archeologische resten in het plangebied klein geacht. ADC ArcheoProjecten adviseert om het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling.

4 Aanbeveling

ADC ArcheoProjecten adviseert om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Wij wijzen u erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

Literatuur

- Alterra, 2003: *Digitale Geomorfologische Kaart van Nederland*.
- Bosch, J.H.A., 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2*. Utrecht (TNO-rapport NITG 05-043-A).
- Kadaster, 1811-1832: *Oorspronkelijke aanwijzende tafel de grondeigenaren en der ongebouwde en gebouwde vaste eigendommen, De Lier, Zuid-Holland, Sectie D, blad 01*.
- Kadaster, 1933-1995: *Topografische kaart van Nederland schaal 1:25.000, Maassluis / Monster / Naaldwijk / 's-Gravenzande, kaartblad 37B*.
- Kerkhof, M, 2012: *Toelichting bij de archeologische beleidskaart van de gemeente Westland*. (Delftse Archeologische Notitie 20).
- Normalisatie-Instituut, Nederlands, 1989: *Geotechniek, classificatie van onverharde grondmonsters NEN 5104*. Delft.
- SIKB, 2010: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) Landbodems*. Gouda.
- Staalduinen, C.J. van, 1979a: *Blad Rotterdam West (37 W)*. Rijks Geologische Dienst, Haarlem.
- Staalduinen, C.J. van, 1979b: *Toelichtingen bij de Geologische kaart van Nederland 1:50.000, Blad Rotterdam West (37W)*. C.J. van Staalduinen, Haarlem (Rijks Geologische Dienst).
- Vos, G.A., 1983: *Bodemkaart van Nederland, Schaal 1:25.000, 37 West Rotterdam*.

Geraadpleegd kaartmateriaal

Bureau Militaire Verkenningen, (1880-1912): *Naaldwijk, blad 479, 1:25.000*.

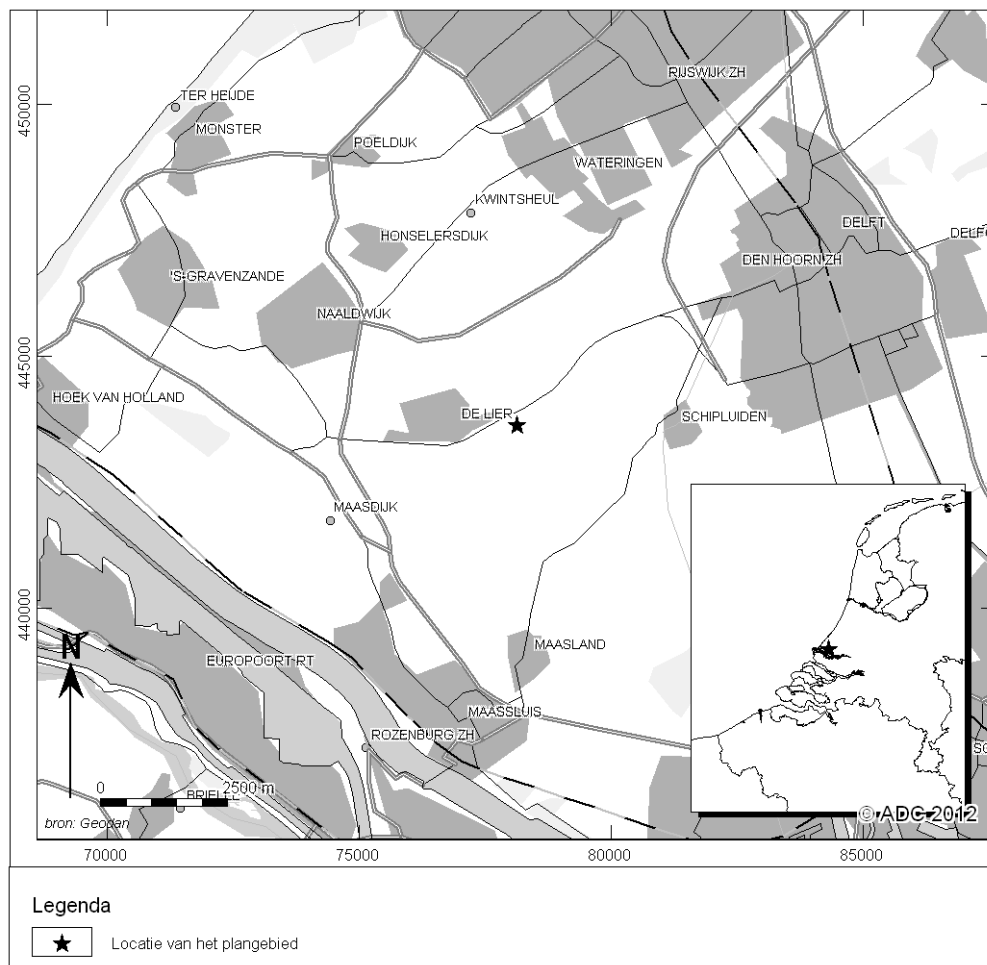
Geraadpleegde websites

<http://archis2.archis.nl>
<https://easy.dans.knaw.nl/ui/home>
<http://www.ahn.nl/viewer>
<http://www.gemeentewestland.nl>
<http://www.kich.nl>
<http://www.watwaswaar.nl>

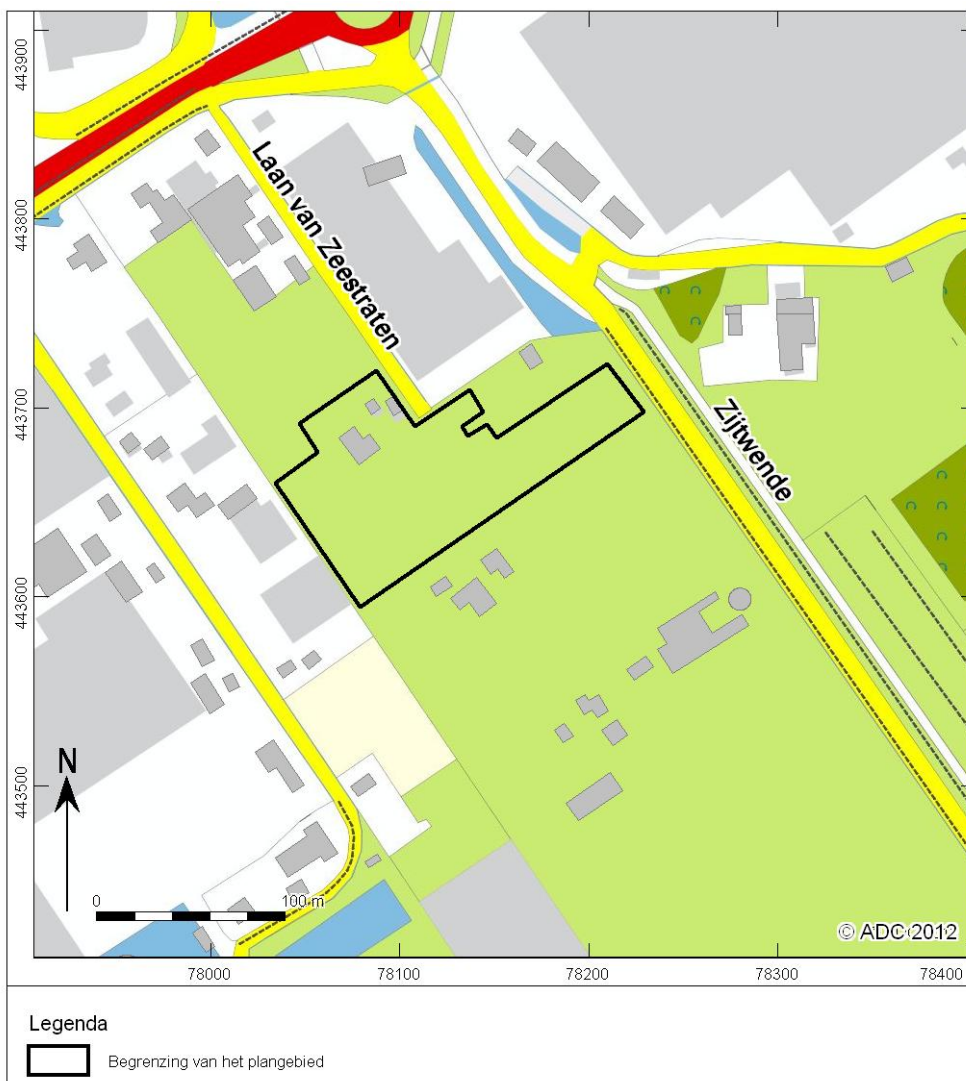
Lijst van afbeeldingen en tabellen

- Afb. 1 Locatie van het plangebied
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied
Afb. 3 Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen
Afb. 4 Locatie van het plangebied op de archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Westland
Afb. 5 Het plangebied op de Bonnekaart uit 1880
Afb. 6 Boorpuntenkaart

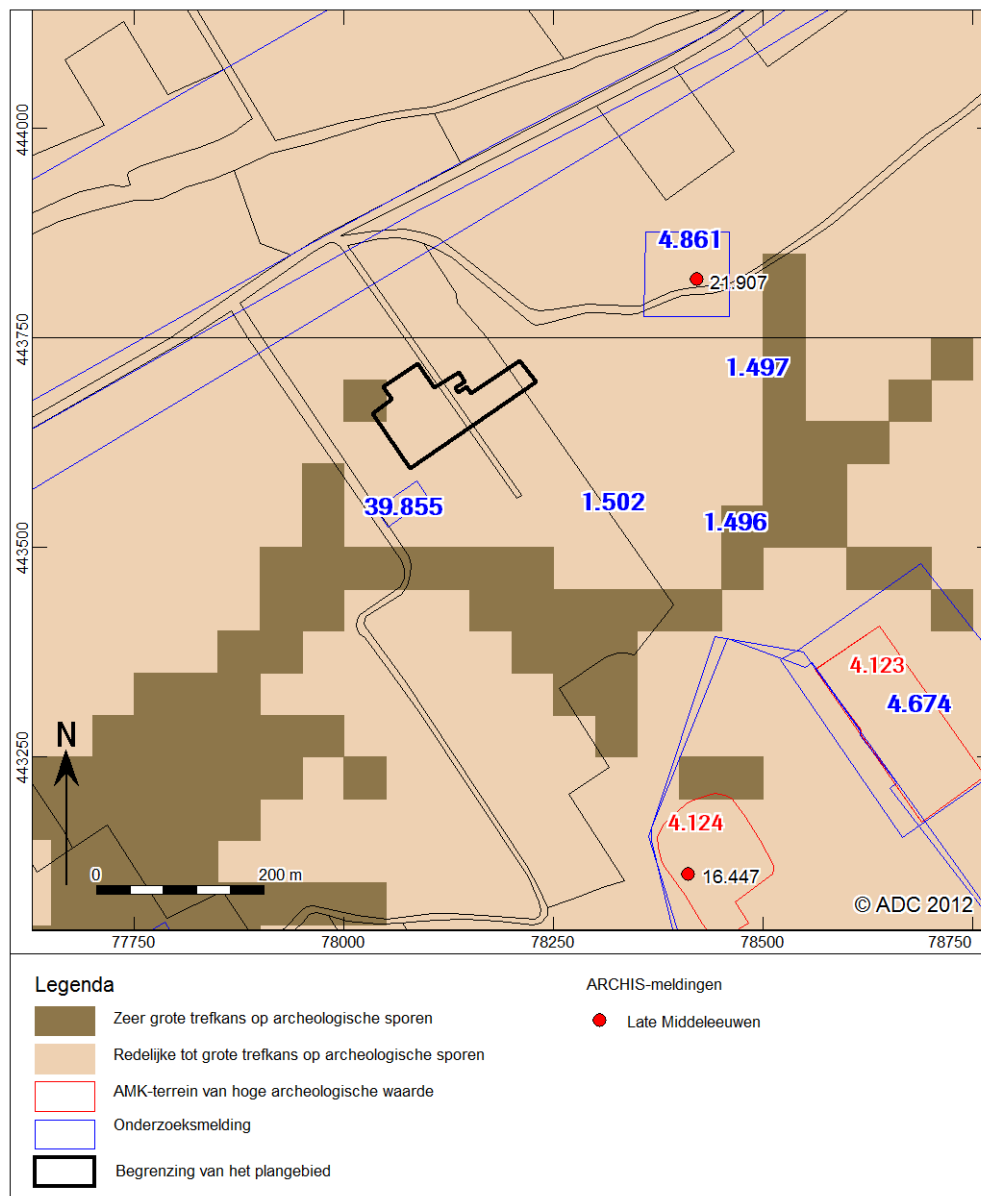
Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

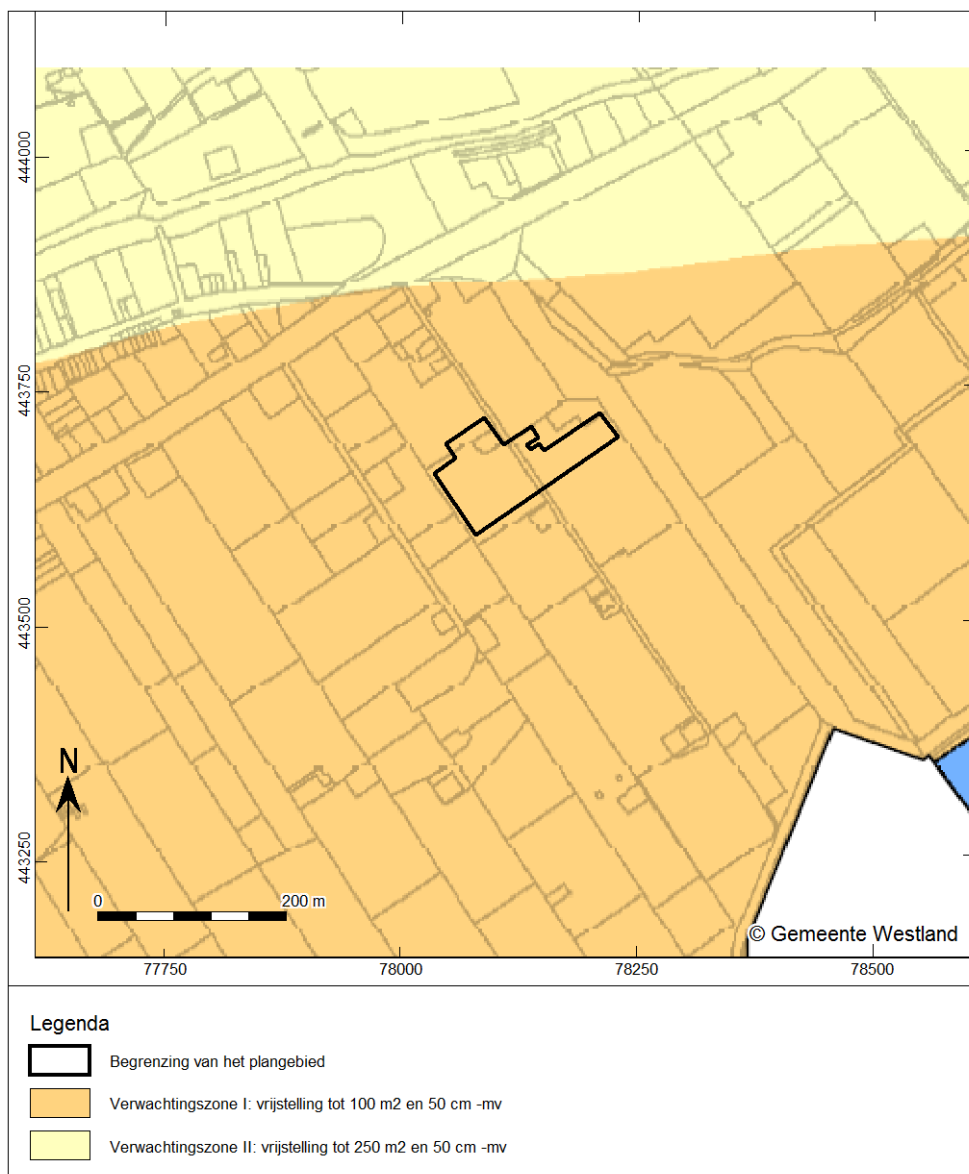
Afb. 1 Locatie van het plangebied

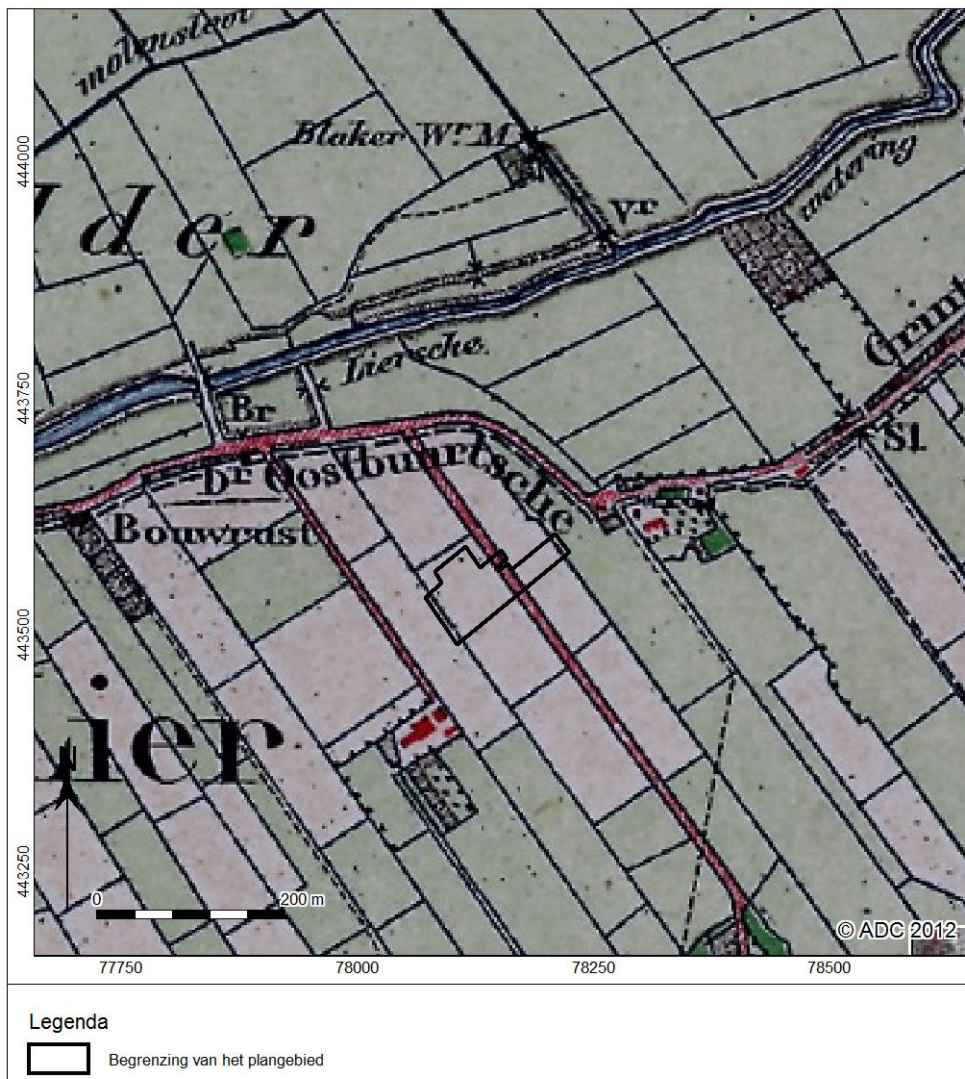
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied

Afb. 3 Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen

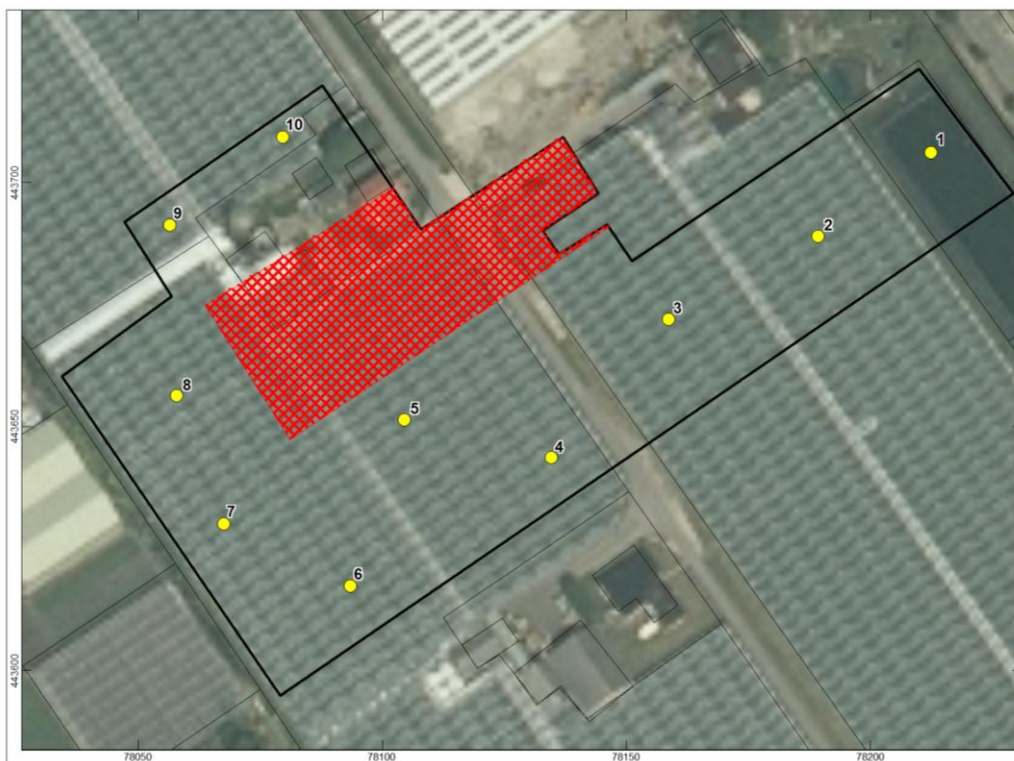

Afb. 4 Locatie van het plangebied op de archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Westland

Afb. 5 Het plangebied op de Bonnekaart uit 1880

Afb. 6 Boorpuntenkaart. Op het roodgearceerde deel in het gebied is een hogedrukleiding aanwezig. Hier zijn geen boringen verricht.

Bijlage 1 Boorgegevens

nummer	x coördinaat (m)	y coördinaat (m)	bovengrens (cm onder mv)	ondergrens (cm onder mv)	grondsoort	bijmenging	zandmediaan	kleur	kalkgehalte	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	overig
1	78.212.443.706		0	25	klei	sterk siltig; zwak humeus		bruin-grijs	kalkloos	weinig roestvlekken		
			25	55	zand	matig siltig	zeer fijn	licht-grijs	kalkrijk			matig kleine spreiding; weinig veenlagen; omgewerkte grond; weinig insluitels veen
			55	130	klei	uiterst siltig		grijs	kalkrijk			omgewerkte grond; weinig insluitels veen; gedempte waterbassin?
			130	140	klei	sterk siltig; zwak humeus		bruin-grijs	kalkrijk			basis scherp
			140	180	klei	zwak zandig		grijs	kalkrijk			
			180	200	veen	zwak kleilig		bruin	kalkloos			
2	78.189.443.689		0	45	klei	sterk siltig		bruin-grijs	kalkloos	spoor roestvlekken		bouwvoor
			45	70	klei	uiterst siltig		licht-grijs	kalkrijk	spoor roestvlekken		basis geleidelijk
			70	115	klei	matig zandig		licht-grijs	kalkrijk	weinig roestvlekken		basis scherp
			115	190	veen	sterk kleilig		bruin	kalkloos			zeer veel kleilagen
			190	200	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkloos			spoor plantenresten
3	78.159.443.672		0	30	klei	matig siltig; zwak humeus		bruin-grijs	kalkloos			bouwvoor
			30	40	klei	uiterst siltig		licht-bruin-grijs	kalkrijk	spoor roestvlekken		basis geleidelijk
			40	110	klei	matig zandig		licht-bruin-grijs	kalkrijk	spoor roestvlekken		veel zandlagen
			110	180	veen	zwak kleilig		bruin	kalkloos			zeer veel kleilagen
			180	200	klei	sterk siltig		licht-grijs	kalkrijk			weinig plantenresten; riet

nummer	x coördinaat (m)	y coördinaat (m)	bovengrens (cm onder mv)	ondergrens (cm onder mv)	grondsoort	bijmenging	zandmediaan	kleur	kalkgehalte	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	overig			
4	78.135 443.644		0	10	klei	sterk siltig; zwak humeus		bruin-grijs	kalkloos				bouwvoor ; spoor puinresten; spoor baksteen		
			10	60	klei	zwak zandig; zwak humeus		bruin-grijs	kalkloos					omgewerkte grond	
			60	90	klei	zwak zandig		licht-bruin-grijs	kalkrijk	spoor roestvlekken					
			90	120	zand	matig siltig	zeer fijn	licht-bruin-grijs	kalkrijk	spoor roestvlekken					matig kleine spreiding
			120	140	zand	zwak siltig	matig fijn	blauw-grijs	kalkrijk						matig kleine spreiding
5	78.105 443.651		140	200	veen	sterk kleilig		bruin	kalkloos						
			0	40	klei	matig siltig; zwak humeus		bruin-grijs	kalkloos					bouwvoor	
			40	110	klei	sterk zandig		licht-bruin-grijs	kalkrijk	weinig roestvlekken				veel zandlagen; basis scherp	
			110	200	veen	sterk kleilig		bruin	kalkloos					zeer veel kleilagen	
			200	270	klei	sterk siltig; zwak humeus		bruin-grijs	kalkrijk					weinig zandlagen	
6	78.093 443.617		270	380	klei	sterk siltig; zwak humeus		licht-bruin-grijs	kalkrijk						
			380	400	klei	sterk siltig; matig humeus		grijs-bruin	kalkloos						
			0	55	klei	sterk siltig; matig humeus		grijs-bruin	kalkloos						
			55	100	klei	zwak zandig		licht-bruin-grijs	kalkrijk					weinig zandlagen	
			100	120	klei	zwak siltig; zwak humeus		bruin	kalkloos					slap	
7	78.068 443.630		120	160	klei	matig siltig		blauw-grijs	kalkloos						
			160	200	klei	sterk siltig		grijs	kalkrijk					slap	
			0	35	klei	sterk siltig; matig humeus		donker-grijs	kalkloos						
			35	60	klei	matig zandig		grijs	kalkrijk					veel zandlagen	
			60	80	zand	matig siltig	matig fijn	grijs	kalkrijk					matig kleine spreiding	
80	90	klei	matig zandig		grijs	kalkrijk									

nummer	x coördinaat (m)	y coördinaat (m)	bovengrens (cm onder mv)	ondergrens (cm onder mv)	grondsoort	bijmenging	zandmediaan	kleur	kalkgehalte	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	overig			
8	78.058 443.656		90	150	klei	matig siltig		blauw-grijs	kalkloos						
			150	180	veen	sterk kleilig		donker-bruin	kalkloos			slap			
			180	200	klei	sterk siltig		grijs	kalkrijk			slap			
			0	20	klei	sterk siltig;matig humeus		donker-grijs	kalkloos						
9	78.057 443.691		20	90	klei	matig zandig		licht-bruin-grijs	kalkrijk			weinig zandlagen			
			90	120	veen	sterk kleilig		donker-bruin	kalkloos						
			120	200	klei	sterk siltig		grijs	kalkloos				weinig plantenresten;slap		
			0	50	klei	sterk siltig;matig humeus		donker-grijs	kalkloos						
10	78.080 443.709		50	110	klei	matig siltig		grijs	kalkloos				spoor grijze vlekken		
			110	140	klei	matig siltig;matig humeus		donker-bruin	kalkloos						
			140	160	veen	mineraalarm		donker-bruin	kalkloos						
			160	200	klei	sterk siltig		grijs	kalkrijk					spoor zandlagen	
			0	30	klei	sterk siltig;zwak humeus		donker-grijs	kalkloos						bouwvoor;spoor zandlagen
			30	60	klei	matig zandig;zwak humeus		donker-bruin-grijs	kalkloos						
			60	130	klei	matig zandig		donker-grijs	kalkrijk	weinig roestvlekken			spoor schelpmateriaal		
			130	200	klei	zwak zandig		donker-grijs	kalkrijk					spoor plantenresten	

Bijlage 2 Archeologische Monumenten

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr:	4123	Oppervlakte:	20.121 m2
CMA-nr:	37B - 018		
Status:	Terrein van hoge archeologische waarde		
Toponiem:	Het Kraaiennest		
Plaats:	De Lier		
Gemeente:	Westland		
Provincie:	Zuid-Holland		
Coördinaten:	78664 / 443289		
Terreinbeheerder:	Niet van toepassing		

Complexen

<u>Complextype</u>	<u>Begindatering</u>	<u>Einddatering</u>
Nederzetting, onbepaald	Romeinse tijd	Romeinse tijd

Beschrijving

Terrein met sporen van bewoning uit de Romeinse tijd. De aanwezige sporen zijn op de plaatsen waar de proefsleuven gezet zijn intact. Er is sprake van een soort wetlandconditie: sublieme conservering. De aanbouw van de kassen zou een minimale verstoring van de archeologische resten tot gevolg hebben gehad.

Actualisering Archeologische Monumentenkaart Zuid-Holland 2004-2006. De AMK van Zuid-Holland, vervaardigd in 1994, is opgenomen in de (digitale) Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland (CHS). De gehele CHS, en daarmee ook de AMK, was aan herziening toe. Tussen 2004 en 2006 is, op initiatief van en gefinancierd door de Provincie Zuid-Holland, de AMK geheel herzien door middel van een bureauonderzoek. De projectleiding was in handen van Hazenberg Archeologie Leiden. Tijdens het onderzoek werden bestaande terreinen hergewaardeerd en nieuwe terreinen geselecteerd. Voor elk terrein is een advies gegeven voor wat betreft de waardering en/of begrenzing. Dit advies is telkens voorgelegd aan een selectiecommissie, waarin vertegenwoordigers van de provincie, de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM), de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland, de Universiteit van Amsterdam en gemeentelijke archeologen zitting hadden.

Status terrein voor de actualisering: Hoge Archeologische Waarde.

Beslissing commissie: dit terrein behoudt de status van Hoge Archeologische Waarde.

Wijziging begrenzing ten opzichte van AMK 1994: Nee.

Datum wijziging Archis: 24-05-2007.

CAA: 37BZ-94+96 SAI: 5 MD: 21.10/21.12.

Literatuur

BROEKE, P.W. VAN DEN EN H. VAN LONDEN 1995, in: 5000 jaar wonen op veen en klei. Archeologisch onderzoek in het reconstructiegebied Midden-Delfland.

BULT, E.J., 1983 Midden-Delfland, een archeologische kartering, inventarisatie, waardering en bewoningsgeschiedenis, in: Nederlandse Archeologische Rapporten 2

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr:	4124	Oppervlakte:	14.761 m ²
CMA-nr:	37B - 019		
Status:	Terrein van hoge archeologische waarde		
Toponiem:	Het Kraaiennest		
Plaats:	De Lier		
Gemeente:	Midden-Delfland		
Provincie:	Zuid-Holland		
Coördinaten:	78443 / 443117		
Terreinbeheerder:	Niet van toepassing		

Complexen

<u>Complextype</u>	<u>Begindatering</u>	<u>Einddatering</u>
Havezathe/ridderhofstad	Middeleeuwen laat	Middeleeuwen laat

Beschrijving

Terrein met resten van de hofstede Diepenburg uit de Late Middeleeuwen. Hier is muurwerk uit verschillende perioden aangetroffen en een beerput met 16de eeuws materiaal. Ook zijn er vondsten uit de 12de eeuw aangetroffen, die de eerste bewoningsfase markeren. Dit terrein heeft een hoge waarde door de goede kwaliteit, de redelijke gaafheid en conservering, de redelijke zeldzaamheid (van ten minste het Laat Middeleeuwse verkavelingspatroon) en door de archeologische en landschappelijke context van het monument met de terpen aan de Burgerdijkseweg.

Actualisering Archeologische Monumentenkaart Zuid-Holland 2004-2006. De AMK van Zuid-Holland, vervaardigd in 1994, is opgenomen in de (digitale) Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland (CHS). De gehele CHS, en daarmee ook de AMK, was aan herziening toe. Tussen 2004 en 2006 is, op initiatief van en gefinancierd door de Provincie Zuid-Holland, de AMK geheel herzien door middel van een bureauonderzoek. De projectleiding was in handen van Hazenberg Archeologie Leiden. Tijdens het onderzoek werden bestaande terreinen hergewaardeerd en nieuwe terreinen geselecteerd. Voor elk terrein is een advies gegeven voor wat betreft de waardering en/of begrenzing. Dit advies is telkens voorgelegd aan een selectiecommissie, waarin vertegenwoordigers van de provincie, de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM), de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland, de Universiteit van Amsterdam en gemeentelijke archeologen zitting hadden.

Status terrein voor de actualisering: Hoge Archeologische Waarde.

Beslissing commissie: dit terrein behoudt de status van terrein van Hoge Archeologische Waarde.

Wijziging begrenzing ten opzichte van AMK 1994: Nee.

Datum wijziging Archis: 24-05-2007.

CAA: 37BZ-61 MD: 20.02 SAI: 6.

Opgraving 1975 AWN, NJBG.

Literatuur

BROEKE, P.W. VAN DEN EN H. VAN LONDEN 1995 , in: 5000 jaar wonen op veen en klei. Archeologisch onderzoek in het reconstructiegebied Midden-Delfland.

BULT, E.J., 1983 , in: Nederlandse Archeologische Rapporten: Midden-Delfland